

RION vol. XXV • Anno XXV • n° 1
primo semestre 2019

RIVISTA
ITALIANA
di
ONOMASTICA

RION, XXV (2019), 1

Antropònims hipocorístics valencians

Xaverio Ballester (València)

«Ya ve Cento de ca la nóvia, ya ve Cento malhumorat» diu una de les més famoses cançons populars valencianes. *Cento* és un diminutiu de *Vicent* (castellà *Vicente*; català *Vicenç*), el nom tradicional més popular de l'andronímia valenciana, com ho és en l'àmbit gineconímic *Ampar* (castellà *Amparo*; català *Empar*), antiga reducció del nom de la patrona regional: la Mare de Deu dels Desamparats.

Dels recursos més comuns en les llengües occidentals per a formar diminutius, en valencià trobem l'esperable presència de sufixos (cfr. espanyol *Pedrito*, italià *Pierino*, logudorès *Pedreddu*, valencià *Peret...*), expedient sobre tot freqüent en els ginecònims (*Amparo* > *Ampariues*, *Dolors* > *Dolorettes*, *Manuela* > *Neleta...*). Ara be, en llengua valenciana la formació hipocorística dels antropònims segueix tradicionalment atres dos patrons també molt comuns. El primer consistix en el truncament o reducció silàbica, en pèrdua habitual de la sílaba àtona inicial: *Agostí* > *Gostí*, *Cristòfol* > *Tòfol*, *Esperança* > *Perança*, *Ignàcia* > *Nàcia*, *Nicolau* > *Colau*, *Onofre* > *Nofre...* Fòrmula ben estesa (cfr. anglès *Elizabeth* > *Liz*; *Thomas* > *Tom...*) i una miquiua icònica per la sinestèsica associació entre la rapidea en la pronunciació i l'informalitat pròpia de l'àmbit familiar.

Ara be, la típica reduplicació silàbica que segueix al truncament en moltes llengües (cfr. grec *Fotini* > *Fofò*; italià *Salvatore* > *Totó...*) no la trobem en valencià, on lo més característic i en connotació més afectiva és afegir als noms masculins una *-o* final: *Honorat* > *Norato*, *Jo[an] Gim* > *Chimo* o *Gimo*, *Lluís* > *Uisso*, *Manel* > *Nelo*, *Miquel* > *Quelo*, *Rafael* > *Felo*, *Salvador* > *Voro...* Si be manco estés, és este també un expedient prau conegut, consistint, al remat, en donar a la paraula un aspecte *exòtic* dins del patró fono-morfològic de la llengua corresponent. Semblantment, per exemple, en rus i atres llengües eslàviques alguns hipocorístics masculins presenten final en *-a* (*Mixail* > *Miša*, *Alexànder* > *Sasha...*), la pròpia dels ginecònims.

Raere esta curiositat està probablement la voluntat, segurament inconscient, dels parlants de singularisar l'hipocorístic apartant-se ostensiblement de les paraules *normals*. En efecte, traç molt cridaner resulta el fet que en valencià, en fort contrast en la veïna llengua espanyola, no n'hi ha en general *-o* final en els noms masculins, ni comuns ni propis, de tradició romànica. Aixina, els andrònims valencians en *-i* final (*Antoni*, *Emili...*) presenten regularment *-o* en castellà (*Antonio*, *Emilio...*). Inversament, mentres que en castellà la final *-i* és raríssima en els masculins, comuns o propis, de raül llatina, els hipocorístics, masculins i femenins, a sovint presenten *-i*: *Antonio* > *Toni* (masc.) y *Toñi* (fem.), *Javier* > *Javi...* Molt paregut contrast trobaríem curiosament en el panorama hispànic prellatí, on a un LICiNOS celtibèric correspon un LICiNE ibèric, tal i com hui al castellà *Licinio* correspon també el valencià *Licini*.